



TER BESLUITVORMING

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2025-0000548659

Datum
23 september 2025

Opgesteld door

Samengewerkt met

Bijlage(n)
0

Aan
Van

M BZK
D D&B

nota

Verslag SO toegankelijkheid en kostenonderzoek
verkiezingen

Aanleiding

De Tweede Kamer heeft een verslag van een Schriftelijk Overleg (SO) inzake de toegankelijkheid van verkiezingen en de resultaten van een onderzoek naar de kosten van de organisatie van de Tweede Kamerverkiezing 2023 (TK23) en de verkiezing voor de leden van het Europees Parlement 2024 (EP24) toegestuurd.

Geadviseerd besluit

- Instemmen met het versturen van de beantwoording van het SO naar de Kamer.
- Ondertekenen van de brief.

Kern

De beantwoording van het SO is onderverdeeld in drie delen:

1. Toegankelijkheid

Op 6 mei 2025 is het Actieplan toegankelijk stemmen naar de Tweede Kamer verstuurd. Het actieplan loopt van 2025 t/m 2029 en heeft als doel dat mensen met een beperking en mensen met lage basisvaardigheden (zoals laaggeletterden) zo zelfstandig mogelijk moeten kunnen stemmen. Het actieplan is opgesteld door BZK, de Kiesraad, de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken en de VNG, in nauwe samenwerking met belangenorganisaties en ervaringsdeskundigen. In het actieplan is er aandacht voor toegankelijke informatie over verkiezingen, toegankelijke stemlokalen, toegankelijk stemmen en toegankelijke informatie en bijeenkomsten van politieke partijen. De in het SO gestelde vragen gaan over deze onderwerpen. Daarnaast zijn er vragen over stimuleren versus dwingendere maatregelen, de kosten van het actieplan, vervroegd stemmen, het uiterlijk van de stembussen en de evaluatie van de voortgang van het actieplan.

In reactie op laatst genoemde vragen wordt aangegeven dat als stimuleren van gemeenten niet het beoogde effect heeft, u bereid bent om te bezien of dwingendere maatregelen nodig zijn. Verder wordt uitgelegd dat de kosten van het actieplan onder de staande organisatiekosten van de opstellers van het actieplan vallen. Er worden geen extra claims voor het uitvoeren van het actieplan voorzien. Bij de vraag hoe u erover denkt om vervroegd stemmen mogelijk te maken wordt uitgelegd dat u hier gezien de grote uitvoeringslast voor gemeenten momenteel geen meerwaarde in ziet. Wat betreft het uiterlijk van de stembus wordt aangegeven dat er geen signalen bekend zijn dat de vormgeving van de

stembus een negatief effect heeft op de opkomst of de toegankelijkheid van de verkiezingen en dat het vervangen van de huidige stembussen al gauw €6.000.000 kost, waarvoor nu geen budget beschikbaar is. Bij de vragen over de evaluatie van de voortgang van het actieplan wordt uitgelegd dat na elke verkiezing een evaluatie plaatsvindt waarin aandacht is voor toegankelijkheid. Daarnaast wordt er in 2027 en in 2029 opnieuw gemeten hoe verschillende groepen de toegankelijkheid van de verkiezingen ervaren. De evaluaties en onderzoeken kunnen aanleiding geven om verbeteringen in het verkiezingsproces door te voeren.

Onze referentie
2025-0000548659
Datum
23 september 2025

2. Kostenonderzoek

In opdracht van BZK heeft Sira Consulting een onderzoek verricht naar de kosten van de TK23 en de EP24 (zie toelichting). De in het SO gestelde vragen gaan over de hoogte van de vergoeding, de doelmatigheid van de besteding ervan, de vraag of er extra middelen gaan worden gereserveerd, de verschillen tussen de grootteklassen van gemeenten, de onderzoeksopzet en de vergoeding voor stembureaumedewerkers.

In reactie op de vragen over de vergoeding wordt nader toegelicht hoe de huidige financieringssysteem werkt en wordt aangegeven dat onderwerpen als een eventuele aanpassing van de vergoeding en de verschillen tussen gemeenten naar verwachting aan de orde zullen komen tijdens de voortzetting van de gesprekken met gemeenten na de Tweede Kamerverkiezing van 29 oktober a.s. Tevens wordt hier opgemerkt dat het aan een nieuw kabinet is om hierover een besluit te nemen.

Als antwoord op de vraag van PvdA/GL inzake de vergoeding voor stembureaumedewerkers en welke gevolgen dit heeft voor uitkeringsgerechtigden wordt verwezen naar de evaluatie van de EP24, waarin is uiteengezet waarom het niet mogelijk is om deze vergoeding aan te merken als vrijwilligersvergoeding en dat hier bovendien geen middelen voor beschikbaar zijn. Vervolgens wordt toegelicht hoe de vergoeding voor vrijwilligerswerk voor uitkeringsgerechtigden werkt.

3. Overige vragen

Het verslag bevat ook vragen over de postbezorging bij de TK25 (in het antwoord op deze vraag wordt verwezen naar de antwoorden op Kamervragen over hetzelfde onderwerp uit augustus jl.) en de "stembureau app". In reactie op deze laatste vraag wordt aangegeven dat de mogelijkheden voor het opstellen van wettelijke kaders voor digitale hulpmiddelen voor stembureaus nu worden onderzocht en dat het streven is om in 2026 een wetsvoorstel in consultatie te brengen.

Toelichting

Kostenonderzoek

Gemeenten hebben de wettelijke taak verkiezingen te organiseren. Hiervoor ontvangen zij jaarlijks een vergoeding vanuit het Gemeentefonds. Naar aanleiding van de TK23, na de gecombineerde PS/WS-verkiezing de tweede verkiezing van dat jaar, zijn er bij gemeenten vragen ontstaan over de bekostiging van deze verkiezing. Daarom is er een onderzoek naar de kosten de TK23 en de EP 24 uitgevoerd. De belangrijkste conclusies van dit onderzoek zijn:

- Het organiseren van een verkiezing kost gemeenten gemiddeld € 7,79 per kiesgerechtigde.
- Het grootste deel van deze kosten betreft de inzet van ambtenaren in de voorbereiding en de uitvoering van de verkiezingen (38%). Daarnaast zijn de kosten van de stemlocaties (22%), de vrijwilligersvergoedingen (17%) (17%) en de kosten van de stempassen, kandidatenlijsten en stembiljetten (16%) belangrijke kostencomponenten.
- In vergelijking met het laatste onderzoek naar de kosten van verkiezingen in 2013 zijn de kosten per kiesgerechtigde gestegen met +/- 79%, na inflatiecorrectie. Redenen hiervoor zijn de invoering van de Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslagen (NPVV), het gebruik van centrale stemopneming (CSO), de grotere inzet van ICT en een verbeterde doorbelasting van de kosten van inzet van gemeenteambtenaren.
- Uit het onderzoek blijkt dat de kosten in de G4 en in gemeenten tot 25.000 inwoners het hoogst zijn.

Onze referentie
2025-0000548659

Datum
23 september 2025

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

N.v.t.